DERS KUTUSU
DERSKUTUSU.COM

ÇALIŞMA KÂĞIDI
6. Sınıf · Sosyal Bilgiler · 13. Hafta

Ad Soyad: _____
Sınıf / No: _____
Tarih: _____

Türkistan'da Kurulan İlk Türk Devletlerinin (Asya Hun, Kök Türk, Uygur) Yönetim, Ordu, Hukuk (Töre), Bilim ve Sanat Alanlarında Medeniyetimize Katkıları (SB.6.3.1)

SB.6.3.1.a-b. Ana yurdumuz Türkistan'da kurulan ilk Türk devletlerinin (Asya Hun, Kök Türk ve Uygur) siyasi gelişimini ve medeniyetimize katkılarını kaynaklara dayanarak sorgular. · SB.6.3.1.c-ç. İlk Türk devletlerinde devlet yönetimi (kut, kurultay, ikili teşkilat, hatun), hukuk (töre) ve askerî teşkilat (ordu-millet, onlu sistem) unsurlarının toplumsal düzene etkisini değerlendirir. · SB.6.3.1.d. İlk Türk devletlerinin ekonomi (İpek Yolu), bilim (12 Hayvanlı Türk Takvimi, matbaa), yazı-edebiyat (Orhun Yazıtları) ve sanat (Pazırık Halısı, Altın Elbiseli Adam, fresk) alanlarındaki mirası hakkında çıkarım yapar.

HATIRLAYALIM

- Türkistan'da kurulan **Asya Hun Devleti** (Teoman, Metehan) tarihteki ilk Türk devleti; **Kök Türkler** Türk adını kullanan ilk devlet; **Uygurlar** ise yerleşik hayata geçen ilk Türk devletidir.
- Yönetimde **Kut anlayışı** (yetkinin Tanrı'dan gelmesi), **Kurultay/Toy** (danışma meclisi), **İkili teşkilat** (Doğu-Batı) ve kağanın eşi **Hatun'un** yönetime katılımı esastır.

1 EŞLEŞTİRME

Sol sütundaki ilk Türk devletleri kavramlarını sağ sütundaki açıklamalarıyla eşleştiriniz.

☐ 1. Kut Anlayışı ve Kurultay (Toy)	**a)** Adalet, iyilik ve eşitliğe dayanan, kağan dahil herkesin uymak zorunda olduğu sözlü hukuk
☐ 2. Töre	**b)** Metehan'ın orduyu 10, 100, 1000 ve 10 000 kişilik birimlere ayırdığı teşkilat
☐ 3. Onlu Askerî Sistem (MÖ 209)	**c)** Yönetme yetkisinin Tanrı'dan geldiği inancı ve devlet işlerinin görüşüldüğü meclis

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

İlk Türk devletlerinin yönetim, hukuk ve kültür mirasıyla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y kutusunu işaretleyiniz.

	D	Y
İlk Türk devletlerinde kağanın eşi olan Hatun (Katun) kurultay toplantılarına katılır ve yabancı elçileri kabul ederdi.	☐	☐
Kağanlar sınırsız yetkiye sahipti ve töre kurallarına uymak zorunda değillerdi.	☐	☐
Türklerde eli silah tutan herkes asker sayıldığı için «ordu-millet anlayışı» gelişmiştir.	☐	☐
Kök Türkler 38 harfli, Uygurlar ise 18 harfli kendilerine özgü milli alfabeler kullanmışlardır.	☐	☐

3 BOŞLUK DOLDURMA

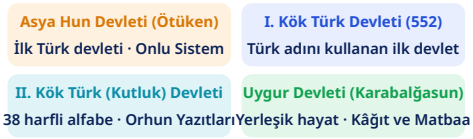
Cümlelerdeki boşlukları kutuda verilen uygun tarihî kavramlarla tamamlayınız.

kurgan · ikili · kurultay · Kök Türk

1. Tarihte «Türk» adını devlet adı olarak ilk kez kullanan devlet, Bumin Kağan'ın kurduğu _____ Devleti'dir.
2. Ülkenin yönetimini kolaylaştırmak için Doğu ve Batı olarak ikiye ayrılmasına _____ teşkilat denir.
3. İlk Türklerde oda biçiminde yapılan mezarlara _____, etrafına dikilen taşlara ise balbal denirdi.

4 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki devlet kartlarına göre yerleşik hayata geçerek şehirler (Balasagun, Karabalğasun) kuran, kâğıt ve hareketli harf matbaasını

Ⓐ Asya Hun Devleti
Ⓑ I. Kök Türk Devleti
Ⓒ II. Kök Türk (Kutluk) Devleti
Ⓓ Uygur Devleti

5 TABLOYU TAMAMLA

Görseldeki ilk Türk devletlerine ait kültür ve medeniyet eserlerinin ilgili olduğu alanı yazarak tabloyu tamamlayınız.

Tarihî Eser / Uygulama	İlgili Olduğu Alan	Medeniyetimize Katkısı / Önemi
1. 12 Hayvanlı Türk Takvimi	Bilim ve Astronomi	
2. Pazırık Halısı (Kurgan)		Dünyanın bilinen en eski düğümlü halısı
3. Altın Elbiseli Adam Zırhı		
4. İpek Yolu Ticareti	Ekonomi ve Ticaret	

6 KISA CEVAP

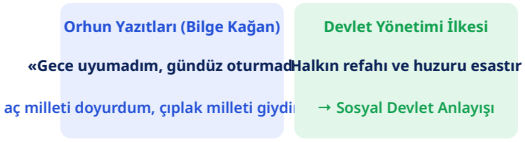
Görseldeki Asya Hun ve Kök Türklerin «konargöçer» yaşam tarzı ile Uygurların «yerleşik» yaşam tarzının sanat eserlerine

derskutusu.com · © Ders Kutusu · Tüm hakları saklıdır.

7 ÇOKTAN SEÇMELİ

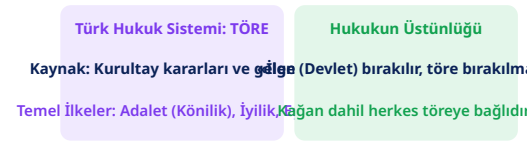
Görseldeki Orhun Yazıtları metninde Bilge Kağan'ın «Aç milleti doyurdum, çıplak milleti giydirdim...» sözü hangi devlet anlayışını gösterir?

- (A) Sosyal devlet anlayışını (Halkın refahı için çalışılmasını)
- (B) Yalnızca tarımsal üretime önem verildiğini
- (C) Yazılı hukuk kurallarının kaldırıldığını
- (D) Komşu devletlerle ticaretin yasaklandığını

8 ÇOKTAN SEÇMELİ

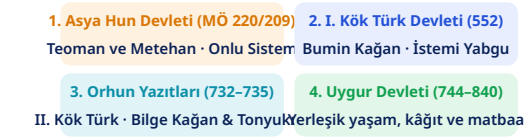
Görseldeki «Töre» şemasında yer alan «İlge (Devlet) gider, töre kalır.» atasözünden ilk Türk devletleriyle ilgili hangi çıkarım yapılabilir?

- (A) Hukukun üstünlüğüne ve törenin korunmasına çok önem verildiği
- (B) Devlet yönetiminde hiçbir kuralın bulunmadığı
- (C) Törenin yalnızca savaş zamanlarında uygulandığı
- (D) Hukuk kurallarının yabancı devletlerden alındığı

9 SIRALAMA

Görseldeki Türkistan'da yaşanan tarihî gelişmeleri kronolojik oluş sırasına göre en eskiden en yeniye doğru 1'den 4'e kadar sıralayınız.

- [ ] 3. II. Kök Türk (Kutluk) Devleti döneminde Orhun Yazıtları'nın dikilmesi (732–735)
- [ ] 2. Bumin Kağan önderliğinde I. Kök Türk Devleti'nin kurulması (552)
- [ ] 4. Kutluk Bilge Kül Kağan tarafından Uygur Devleti'nin kurulup yerleşik hayata geçilmesi (744)
- [ ] 1. Teoman ve Metehan döneminde Asya Hun Devleti'nin kurulması ve Onlu Sistem (MÖ 209)

10 ÇOKTAN SEÇMELİ · DÜŞÜN

Görseldeki kurgan kazı buluntularından (dokuma halı, demir kılıç, altın zırh, sulama kanalı) hangisi tarım ve yerleşik yaşamın doğrudan kanıtıdır?

- (A) 1. Buluntu: Yün dokuma Pazırık Halısı (Hayvancılık ve dokuma)
- (B) 2. Buluntu: İşlemeli demir kılıç ve ok uçları (Madencilik ve askerlik)
- (C) 3. Buluntu: Altın Elbiseli Adam zırhı (Kuyumculuk ve maden sanatı)
- (D) 4. Buluntu: Sulama kanalları, saban demiri ve tahıl öğütme taşları

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarındaki kavramları kutulara yazınız. Numaralı harflerle «ilk Türk devletlerinde siyasi, askerî ve ekonomik kararların alındığı

Kağana yönetme yetkisinin Tanrı tarafından verildiğine duyulan inanç

Yerleşik hayata geçen, kâğıt ve matbaayı kullanan ilk Türk devleti

İlk Türk devletlerinde adalet ve eşitliğe dayanan sözlü hukuk

Teoman ve Metehan'ın yönettiği ilk Türk devleti (Asya ... Devleti)

Kurganların etrafına dikilen ve kahramanlığı simgeleyen taşlar

Kağanın eşi olan ve kurultaya katılıp yönetimde söz sahibi olan kişi

Dünyanın en eski düğümlü Türk halısının bulunduğu kurgan

Bilge Kağan ve Kül Tigin adına dikilen taş anıtlar (Orhun ...ları)

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Görseldeki Metehan ve Onlu Sistem kartına göre Türk Kara Kuvvetleri'nin kuruluş yılının MÖ 209 kabul edilmesinin nedenini ve

